

Statsråd Tora Aasland  
Kunnskapsdepartementet

Elin Nesje Vestli  
– prof. dr. philos. –  
Høgskolen i Østfold  
1757 Halden

## **Innspill til forskningsmeldingen: fremmedspråk**

Jeg takker for anledning til å komme med innspill til kommende forskningsmelding. Mitt innspill handler om forskning innenfor språkfagene.

### **Fremmedspråk, forskning og offentlig debatt**

Gjennom lengre tid har fremmedspråkstudiene, både på høyskoler og universiteter, hatt lav studentrekruttering. Dette er en følge av den situasjonen fremmedspråkene har i skoleverket, ikke minst i videregående skole. Offentlig oppmerksomhet har vært rettet mot rekrutteringsproblemer, mangelfulle og til dels drastisk synkende kunnskaper og ferdigheter blant elever, studenter og arbeidstakere. Behovet for forskning (og gjerne økt forskningsvirksomhet) har ikke vært tilsvarende tematisert, selv om de krav som et mer og mer internasjonalt arbeidsliv og internasjonal konkurranse (inkludert innenfor forskning) innebærer, burde tilsi økt fokus på forskning også på dette feltet. Å framheve betydningen av forskning innenfor fremmedspråkene i den kommende forskningsmeldingen ville dermed kunne representere et nytt og konstruktivt grep for å styrke et fagområde hvor Norge er i ferd med å miste store deler av sin kompetanse.

Språkfagene er, relativt sett, små fag. Deres tilknytning til det vi kaller målspråklandet og til forskningsfeltet der, er naturlig nok sterk. Det er likevel viktig at de synliggjøres innenfor rammen av nasjonale strategier. Aktuelle koplinger er internasjonalisering, lærerutdanning, profesjonsforskning og humanistisk forskning (jf. pågående stortingsmeldinger og strategidokumenter fra Forskningsrådet). I alle disse sammenhengene burde språkfagene ha en naturlig plass. Eksempelvis vil jeg trekke fram Forskningsrådets nasjonale strategi for humanistisk forskning. Her trekkes det opp et globalt bakteppe som begrunner betydningen av humanistisk forskning. Denne argumentasjonen er i høyeste grad gyldig også for fremmedspråkene, som er språk- og kulturfag og dermed bidrar til å "forstå og fortolke globaliseringsprosessene" og til å svare på spørsmålet "om hva det i bred forstand vil si å være menneske" ved å beskjeftige seg med "identitet, språk, historisk sammenheng og verdigrunnlag" (*Forskningsrådets Humanistisk forskning, nasjonal strategi*, s. 5).

## **Rekruttering**

I senere har det skjedd en nedbygging av mange av fagmiljøene, i første rekke ved at stillinger ikke har blitt besatt ved avgang. Dette har rammet både de ulike språkene og de forskjellige disiplinene ulikt hardt, fordi naturlig avgang ikke kan sies å være et godt strategisk grep. Miljøene har i noen grad blitt fragmentert, noen disipliner desimert. Vi står dermed overfor en situasjon hvor forskningskompetanse delvis har forsvunnet, delvis forsvinner gjennom naturlig avgang i nær framtid. Samtidig har det vært lav nyrekruttering. Fremmedspråkernes vanskelige posisjon stilling i skoleverket og i høyere utdanning oppmuntrer ikke unge talenter til å satse på en forskerkarriere. Dermed forsterkes en allerede negativ sirkel. Signaler om at forskning innenfor fremmedspråkene prioriteres, vil kunne øke rekrutteringen, ikke bare mht. forskere, men også mht. studenter og dermed forhåpentligvis også bidra til å styrke fremmedspråkene i skoleverket og i samfunnet generelt.

## **Fremmedspråk som tverrsektorielt fagområde**

Språkfag finner vi både på høyskoler og universitetet, innenfor humaniora og innenfor lærerutdanning (ser vi på allmennlærerutdanning, gjelder dette i første rekke engelsk). Mange av språkmiljøer i høyskolesektoren har sitt utspring i de tidligere distriktshøgskolene, opprinnelig som rene humaniorastudier, som etter hvert har utviklet seg i didaktisk retning. Formalkompetansen er gjennomgående høy. Det er mange likheter og et godt samarbeid mellom språkmiljøene på høyskolene og universitetene, noe som viste seg f.eks. gjennom det felles studieprosjektet PROFFT. Bl.a. utdanner vi kandidater til stort sett det samme markedet, både ferdighetskomponenten og disiplinforankringen (lingvistikk, litteratur, kulturkunnskap, fagdidaktikk) står sentralt i begge institusjonstyper, og i begge institusjonstyper finner vi både grunn- og anvendt forskning. Det dreier seg altså om et tverrsektorielt fagområde, noe som er fruktbart for fagene og som gir godt samarbeid mellom de to institusjonstypene, – men det kan også føre til at fagene blir stemoderlig behandlet i utdannings- og forskningspolitiske kontekster som kun konsentrerer seg om én institusjonstype og "overser" den parallelle hhv. kompletterende faglige aktiviteten som foregår andre steder. Forskning og forskningsbehov innenfor språkfagene på høyskoler og universiteter har klare paralleller, og området bør sees på på tvers av institusjonstyper.

## **Anbefalinger**

Mine anbefalinger er at forskningsmeldingen

- påpeker behovet for økt forskning innenfor fremmedspråk, både innenfor humaniora og innenfor profesjonsutdanning/lærerutdanning
- peker på sammenhengen mellom økt forskningsaktivitet og det å styrke fremmedspråkernes posisjon i skolen, i høyere utdanning og i samfunnet forøvrig
- tar høyde for at det drives forskning innenfor dette området både på universiteter og høyskoler, og at det på begge institusjonstyper drives både grunnforskning og anvendt forskning

- styrker fremmedspråkene ved å integrere dem tettere i profesjonsforskning og forskning innenfor lærerutdanningen
- påpeker behovet for økt forskning på området IKT og språklæring
- styrker språkfagenes stilling innenfor humanistisk forskning fordi nettopp fremmedspråkene garanterer en stor grad av komparativ forskning og åpner kunnskapstilfanget fra andre språkområder enn det engelskspråklige.

Vennlig hilsen  
Elin Nesje Vestli  
Professor i tyskspråklig litteratur og kulturkunnskap  
Høgskolen i Østfold